

L'esperit olímpic arriba a Cultura

Romà Cuyàs, com a director general de Promoció Cultural, ha donat entrada a la Conselleria de Cultura a un aire nou —en consonància amb el "gir" de Joan Maria Pujals— que abraça fins i tot el suport directe als escriptors en llengua castellana.

La Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya viu moments de canvi. Tem que aquesta obertura que hi ha ara amb el conseller Pujals acabi com el Pacte Cultural de Joan Rigol, si és que es poden establir paral·lelismes?

—Si acaba igual, malament, perquè allò no va anar endavant. Jo no pretenc recuperar el pacte del conseller Rigol, que em va semblar un esforç molt lloable i molt important. El que sí que voldria recuperar és l'esperit del pacte. Si volem enfortir, mantenir i consolidar la nostra cultura hem de sumar tots els recursos, econòmics i humans. No ens podem permetre que diferències ideològiques entre diferents opcions polítiques, o diferències de vegades molt subtils o poc importants entre institucions, ens fragmentin l'esperit de treball de la cultura catalana, perquè això va en contra de la cultura catalana. D'aquí que la política que estem seguint al departament tingui una relació amb les altres institucions diferent de la que va tenir en el passat. Si no es produeix aquesta suma d'esforços, no podem pensar que per vies pressupostàries o d'aïllaments obtindrem resultats mínimament admissibles.

—Es donen les circumstàncies al país perquè l'esperit d'aquell pacte es torni a posar sobre la taula?

—Sí, absolutament.

—Durant molts anys això no ha estat possible. Què ha canviat?

—No ho sé, però en aquest moment em trobo que hi ha un enorme realisme pel que fa als objectius a dos nivells diferents. A nivell polític global, evidentment cap opció política vol renunciar a les seves afirmacions ni cap institució pot renunciar a les seves competències; però hi ha, en canvi, un segon nivell de treball on s'ha generat el que en podríem

dir una "cultura dels Jocs Olímpics" en què l'objectiu pot ser comú per a tots al marge de les opcions i de les competències. No sé si neix en aquell esperit, però probablement l'esperit dels jocs olímpics, que també es reproduïx en el cas del Liceu quan es crema, em sembla que és el que fa fàcil avui aquesta entesa entre els diferents gestors de la cultura a Catalunya, fins i tot a Madrid, d'una manera que

a mi se m'està fent molt planera i molt agradable.

—Vostè, que va treballar per al COOB, és precisament un fruit d'aquella cultura.

—Potser per això estic on estic. No ho sé, però no hi ha dubte que és probable que alguna de les raons per les quals estic aquí és perquè pertanyer a aquella cultura del consens, en aquest moment em donava una capacitat més gran de posar-la en pràctica que a altres persones.

—Es difícil ser un home apreciat de la mateixa manera als dos costats de la plaça Sant Jaume, com sembla que li passa a vostè?

—Hauria de dir que no, perquè sóc l'exemple viu que això pot ser. En tot cas em sembla que és el resultat de molts anys d'esforç de treballar al servei del que és bo amb independència de qui ho defensa, sense posicions extremes. Quan jo sóc al món socialista és perquè penso que la política ha

d'atendre el món de l'esport i el que es proposa em sembla acceptable. Ara el mateix: la política cultural que es proposa l'actual conseller em sembla acceptable. A més, el pactisme té una limitació, i és que fa que les dues bandes deixin d'exigir coses, deixin de contemplar les coses que creuen importants. Aquí és al revés, és buscar aquells camps on hi ha la coincidència de tots, i aquí, com va ser el cas dels Jocs Olímpics, abocar-hi a fons les forces que es tenen.

"El ciutadà català ha de poder llegir en la seva llengua allò que un ciutadà d'un estat independent llegeix en la seva llengua. Em costa de creure que el que és bo per a Suècia o per a Noruega és dolent per a Catalunya."

—Sense el gir que s'exemplifica en la frase "Juan Marsé és plenament cultura catalana", vostè ha gués acceptat ocupar el lloc que ocupa?

—Probablement no.

—Parlem del sector editorial en català. Quin és el futur del "suport genèric"?

—Ara us donaré una primícia: em proposo fer, probablement pel mes de maig, una exposició al Palau Marc de tots els llibres que han rebut suport genèric l'any 1996. S'ha dit en alguns mitjans de comunicació que si el suport genèric provocava, s'ha dit, la producció de llibres mediocres...

—Una de les persones que ho han dit és Quim Monzó.

—Vull veure si és veritat. És a dir, en els darrers quinze anys s'ha fet suport genèric a mil títols anuals. Veiem si hem contribuït tant a fer una producció mediocre o no.

—Vostè no faria l'exposició si no estigués convençut que la resposta és no...

—Evidentment. Em costa de creure que el que és bo per a Suècia, Noruega, Dinamarca o Finlàndia, és dolent per a Catalunya.

—Per què?

—Perquè la discussió no es pot plantejar en termes de mediocre o elitista. El discurs és que el ciutadà català ha de poder llegir en la seva llengua allò que un ciutadà d'un estat independent llegeix en la seva llengua. Aquest ciutadà de Noruega, Dinamarca o

Suècia llegeix alta cultura i coses que potser no tenen la mateixa qualitat; el que és important és que un ventall de publicacions no el faci tributari d'una altra llengua per poder buscar el seu plaer o el seu enriquiment o la seva formació. I això és el que busca el suport genèric. Mitjançant la compra d'un nombre d'exemplars, el destí dels quals és fonamentalment les biblioteques, l'editor pot afegir en el seu tiratge aquests exemplars que fan possible l'edició. El suport genèric, en un concepte gens dirigista de la cultura, no es dedica a triar el que és bo i el que és dolent, això no és la funció del govern. A més, hi ha una altra garantia, i és que el suport genèric fa que la cultura catalana no sigui de peatge: sense ell, o no es podria publicar una part important del pensament i la literatura tant de casa com de fora, o el comprador hauria de pagar un 25% o 30% de preu més alt per culpa d'un tiratge més reduït. Per tant, la desqualificació al suport genèric està equivocada absolutament.

—Mantenen la proposta d'ajudar econòmicament els escriptors en català amb l'equivalent als mateixos drets d'autor?

—Sí, però malauradament no amb el mateix 10% que donen els editors als autors. No arribarem a doblar els drets d'autor, perquè no hi ha prou recursos, però sí que vull intentar aplicar el principi. És a dir, no és bo que desconeguem que el nostre mercat potencial de lector en llengua catalana és molt menor,

El director general de Promoció Cultural, Romà Cuyàs.

Assegura que als Països Catalans "hi ha tres dotzenes d'escriptors que guanyen més de 10 milions de pessetes l'any en drets d'autor."

▶▶

Romà Cuyàs, al seu despatx del Centre d'Art Santa Mònica.
 "Una altra de les novetats que jo voldria imposar al departament són les subvencions elàstiques, que es donen quan fa falta i quan no fa falta es tornen."
 (foto: Ricard Cugat)

evidentment, que el lector en llengua castellana; i per altra banda, les possibilitats de difusió també. En aquest moment treballem sobre dues propostes, una, d'intentar començar a donar un suport complementari a l'autor, i dues, un màrqueting de difusió internacional dels originals que permeti una més fàcil contractació dels autors catalans en altres llengües. Fins ara es donava un ajut a l'editor estranger que volia editar una obra catalana, és un mecanisme que tenen tots els països d'ajuda als autors nacionals. Però ara, a més, també farem traduccions i les oferirem als editors del món per facilitar-los la lectura del text.

—*Té pensada alguna altra mesura?*

—Sí, i és bastant polèmica. Jo crec que el nou autor té greus dificultats per publicar, ja que tot el procés dels últims anys va cap a la cultura de l'*star system*. Els escriptors que arriben a l'opinió pública venen molt més que no venien fa vint anys —l'altre dia em

deien que en aquests moments hi ha als Països Catalans tres dotzenes d'escriptors que guanyen més de 10 milions de pessetes l'any en drets d'autor—, però en canvi els escriptors que no són tan coneguts venen molt menys que fa vint anys. Això fa més difícil que l'editor inverteixi en nous escriptors que no siguin coneguts. Per aquest nou suport l'editor tindria unes condicions especials, reversibles: si hi ha èxit, no li caldrà ajut, i si no hi ha èxit, li caldrà l'ajut. Precisament aquesta és una altra de les novetats que jo voldria imposar al departament: les subvencions elàstiques, és a dir, les subvencions que es donin quan fa falta i quan no fa falta es tornen. No

la subvenció per la subvenció. La subvenció té un principi d'assumpció d'un risc per part del departament que ajuda a algú que faci aquella inversió, però si el risc empresarial no es produeix, aleshores tampoc té sentit, i més en una època de manca de recursos. La subvenció elàstica és complicada de fer, però també és un altre element inajornable dins d'una major dinàmica de promoció cultural que no pot passar només per una ampliació de pressupostos. Aquest ajut als nous autors jo el voldria fer extensiu tant als autors en català com als autors que escriuen en castellà, que són catalans.

—*Per què?*

—Entenem que aquesta dificultat no és massa diferent per als qui escriuen aquí en castellà, i des d'una opció de govern, els escriptors catalans que escriuen en castellà han de ser promoguts, tutelats i ajudats igual que els qui escriuen en català.

—*Serà econòmicament el mateix per a les dues llengües?*

—...no sóc capaç encara de dir-ho. Aquesta és la tercera proposta que ha passat al consell assessor de la Institució de les Lletres Catalanes. És a dir, el suport a l'autor, el suport a la traducció i foment de les traduccions internacionals, i el suport als primers

llibres, són les tres propostes encarregades formalment al consell per donar-nos una resposta per Setmana Santa.

—*La conselleria ha pensat en el potencial del mercat català més enllà del Principat?*

—Aquest és un problema axiomàtic. És evident que nosaltres no podem renunciar no tant al mercat com a la incidència en tota l'àrea dels Països Catalans. Això només té dos límits, un és el competencial, els estatuts fixen el territori sobre el qual s'ha de moure cada institució i no permet les, diguem-ne, incidències en altres territoris. Això, de vegades, crea dificultats per donar suports que serien coherents amb la política que seguim aquí per als llibres en català, cosa que no podem resoldre nosaltres, sinó els agents externs

que publiquen en català fora d'aquí. Els mecanismes de suport que nosaltres els podem oferir són molt febles. En aquest sentit, a les Illes hi ha una normativa de suport genèric idèntica a la nostra que el Consell Insular de Mallorca va establir fa anys. Nosaltres el que voldríem és accentuar la presència al Principat d'aquelles activitats culturals que tenen lloc a la Catalunya Nord, a les Illes, al País Valencià, per facilitar també que no se sentin aïllats, i que es puguin sentir en un marc lingüístic i cultural únic de Països Catalans.

"Voldríem accentuar la presència al Principat d'aquelles activitats culturals que tenen lloc a la Catalunya Nord, a les Illes, i al País Valencià per facilitar que no se sentin aïllats."

Oriol Cortacans / Eduard Voltas